

ДО: УСТАВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ул. „Кеј Димитар Влахов“ бр. 19 – 1000 Скопје, РМ
тел./факс: 02/3119-355; www.ustavensud.mk; mail@ustavensud.mk

ПОДНОСИТЕЛ: ЛЕВИЦА – ПОЛИТИЧКА ПАРТИЈА
ул. „Мирослав Крлежа“ бр. 20, влез 1, кат 3, стан 12 – 1000 Скопје
www.levica.mk; contact@levica.mk

ПРЕТСТАВКА
ИНИЦИЈАТИВА ЗА ПОВЕДУВАЊЕ ПОСТАПКА
ЗА ОЦЕНУВАЊЕ НА УСТАВНОСТА НА ДЕЛ ОД ЗАКОН

I.

Целта на оваа граѓанска иницијатива, односно петиција за т.н. конституциона, јудициелна, нормативна, репресивна и апостериорна контрола in abstracto, е поведување постапка за оценување на уставноста на дел од актуелниот важечки **Закон за изменување и дополнување на Законот за минимална плата во Република Македонија** (2017) – како општ акт, односно правен пропис, донесен од страна на Собранието на Р. Македонија, а објавен во Службен весник на РМ, бр. 132/17 од 20 септември 2017 година.

Инаку, основниот матичен *Закон за минимална плата во РМ* (Сл. весник на РМ, 11/2012) досега е менуван и дополнуван со пет **рогациски закони** (скратено ЗИД ЗМП: Сл. весник на РМ - 30/14, 180/14, 81/15, 129/15 и 132/17).

Законодавно-правната комисија, и покрај изречните овластувања, сè уште нема подготвено негов *Пречистен текст*, а според нашата евиденција, досега Уставниот суд на РМ, нема донесено ниту една одлука во врска со овој Закон.

II.

Оваа иницијатива за оцена на уставноста на дел од овој Закон ја поднесуваме како своевидна Actio popularis sui generis, согласно чл. 24, ст.1; чл. 108; чл. 110, ст.1, ал.1 и чл. 112, ст.1 од *Уставот на Република Македонија* (1991); како и чл. 12 од *Деловникот за работа на Уставниот суд на РМ* (1992).

III.

Бараме **поништување (дејство ex tunc)** или **укинување (ex nunc)** на дел од горенаведениот Закон – т.н. алтернативна петиција за „целосна/делумна касација“ на долунаведената одредба, со Ваша конечна и **мериторна одлука** – од причини што, основано, сметаме дека следнава негова одредба, особено во подвлечениот дел, е во директна спротивност со УРМ/’91:

чл. 1, ст.1, ал.1 од ЗИД ЗМП (2017):

Во Законот за минимална плата во Република Македонија (Сл. весник на РМ бр. 11/12, 30/14, 180/14, 81/15 и 129/15), во член 2 по ставот (1) се додаваат три нови ставови (2), (3) и (4), кои гласат:

„(2) Нормираниот учинок се утврдува од страна на работодавачот, секоја година, во февруари, врз основа на критериуми на ефикасност на производниот процес, утврдени од страна на работодавачот во соработка со работниците, а кои критериуми мора да се исти за секоја техничко-технолошка целина кај работодавачот“.

IV.

Сметаме дека горенаведениот член од предметниот оспорен Закон, во подвлечениот дел, е **спротивен на следниве уставни одредби**, стипулирани во нормативниот дел на Уставот на РМ (1991) – особено во Делот I: *Основни одредби*; како и во Делот II: *Основни слободи и права на човекот и граѓанинот* – оддел 1 „Граѓански и политички слободи и права“, оддел 2 „Економски, социјални и културни права“; оддел 3 „Гаранции на основните слободи и права“ и оддел 4 „Основи на економските односи“:

а) чл. 9, ст.1-2 од УРМ:

Граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

б) чл. 32, ст.1-4 од УРМ:

Секој има право на работа...

Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Секој вработен има право на соодветна заработувачка.

Од овие права вработените не можат да се откажат.

*Остварувањето на правата на вработените и нивната положба се уредуваат со закон и со **колективни договори**.*

в) чл. 58, ст.1 од УРМ:

*Сопственоста и **трудот** се основа за управување и учество во одлучувањето.*

г) чл. 8, ст.1; ал.1, 3 и 8 од УРМ:

Темелни вредности на уставниот поредок на Р. Македонија се:

т. 1: основните слободи и права на човекот и граѓанинот, признати во меѓународното право и утврдени со Уставот;

т. 3: **владеењето на правото**; и

т. 8: **хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.**

д) чл. 11, ст.2 од УРМ:

Се забранува присилна работа.

ѓ) чл. 34 од УРМ:

*Граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со **колективен договор**.*

е) чл. 35, ст.1 од УРМ:

Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните, согласно со начелото на социјална праведност.

ж) чл. 54, ст.1 и 3 од УРМ:

Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

з) чл. 51 од УРМ:

Во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да го почитува Уставот и законите.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

1. Нашиот Устав на РМ (1991) разликува две категории поврзани со **проблематиката на вработувањето и работништвото**, како круцијално економско право на граѓаните:

1) *Слобода на работа*, која е прокламирана во три димензии, и тоа: (а) право на граѓанинот слободно да го избира своето занимање и вработување, т.е. да одлучи дали ќе врши или не одредена работа или дејност, односно дали и кога ќе престане да работи, доколку тоа го сака; (б) на секој граѓанин, под еднакви услови, да му се достапни секое работно место и секоја функција во општеството; и (в) забраната на присилна работа! Всушност, за економскиот систем, слободата на работа има исто значење какво што има слободата на политичко здружување и дејствување за политичкиот систем.

2) *Право на работа* кое, исто така, е тродимензионално: (а) право на постојан или привремен работен однос, согласно неговите стручни и физички способности; (б) загарантирана заштита при работењето; и (в) право на соодветна заработувачка и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност.¹ За разлика од „слободата на работа“ – како првенствено духовна категорија, „правото на работа“ се јавува како круцијална материјална основа за обезбедување пристојна животна егзистенција на работникот и неговото поблиско семејство кое тој го издржува.

2. Од вака поставените концепти, евидентно е дека нема, ниту логички, ниту правни причини, зошто законодавецот сака **нормираниот учинок**, утврден како еден од нужните услови за земање на минималната плата, да го остави на понатамошна регулација на пониско [компаниско] ниво, конкретно во рацете на работодавачот!? Имено, тоа in praxis може да доведе до сосем нееднаков третман на работниците кои, по природа на нештата, се наоѓаат во една иста или слична правна положба! На пример, вработен заварувач/бравар/дреар/столар/декоратер/монтажер/градежник/мајстор во една фирма да има една норма, а во друга фирма, од истото потесно подрачје на работа и производство, да има сосема друга [поголема или помала] норма за исполнување, иако – да претпоставиме – фирмата работи во иста индустриска гранка: пр. градежништво, прехранбена или кондиторска индустрија, трговија на мало и големо итн.

¹ Така и проф. д-р Светомир Шкарик и проф. д-р Гордана Силјановска – Давкова, *Уставно право*, УКИМ, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје, 2007, 427.

3. Вака оставениот нејасен и недоречен член, внесува огромна доза на **непропорционалност и арбитрерност** во утврдувањето на нормите кај компаниите – што, пак, може да доведе до апсурдни [хипотетички, но и реални] ситуации: пр. еден работник во една компанија за производство на керамички плочки да треба да изработи 500 плочки во текот на денот за да земе минималец, а друг – во соседната компанија – да треба да изработи 1.000 плочки (т.е. душло повеќе) за да ја земе истата минимална плата!? Ова, секако, дека се коси со здравиот разум и со *граѓанската еднаквост* на луѓето, како нивно вродено лично право – коешто ја обврзува државата да презема ефикасни мерки за заштита од, а не за стимулирање на оваа фактичка нееднаквост.

Сево ова директно и грубо го повредува основното јуриспруденцијално **начело на правна сигурност** на вработените, врз кое што фундамира и нашата Република. Ова дотолку повеќе што, од досегашните одлуки и решенија на Уставниот суд на РМ, токму правната сигурност на граѓаните на РМ е дел од фундаменталното начело на Владеење на правото (*Rule of Law*), односно составен и нераскинлив дел кој е инкорпориран во оваа темелна вредност на нашиот уставен поредок! Според едно постоечко мислење (*opinio iuris*) на Уставниот суд, токму „владеењето на правото подразбира доследна примена на законските прописи кои треба да се општи, точно одредени и недвосмислено формулирани правила“² – а не непрецизни, диспропорционални, малициозни или преекстензивни одредби, кои му оставаат огромен привилегиран, фаворизирачки и нефер маневарски простор на работодавецот, погоден за многу идни злоупотреби и манипулации на штета на работниците и нивниот природноправен егзистенцијален интерес.

4. Проблематично е и тоа што не е прецизирано каква е таа **„согласност на вработените“** која работодавачот мора да ја обезбеди *pro futuro*: (1) Дали се дава претходно – во форма на „дозвола“ или отпосле – во форма на „одобрение“?; (2) Дали треба да ја даде синдикатот или советот на вработените, т.е. работничкиот собир, во случаи кога во претпријатието нема синдикат? (3) Дали треба да биде усна или, пак, писмена?; (4) Дали треба да се склучи во вид на *поединечен колективен договор* на ниво на работодавач – бидејќи Уставот предвидува дека прашањата поврзани со работните односи можат да се регулираат исклучиво „со закон и со колективни договори“, а никако со некаков си нов изум во Трудовото право, кое тука неумесно се нарекува „согласност“ (!?) и кое може, во иднина, да биде извор на многу различни шпекулативни толкувања во праксата.

Argumentum a fortiori, би се послужиле и со следнава судска пракса, односно **прецедентно право** кое, во повеќе наврати, го има санкционирано и Уставниот суд на РМ – во некои свои касаторни одлуки, битни за социјалната клима во државата. Сметаме дека со опстојувањето оспорената законска одредба, всушност, би се довело до постоење на два/три/четири/пет/итн. паралелни и меѓусебно различни – т.е. противречни, нејасни и контрадикторни система на третирање на „нормираниот учинок“ – што, пак, е во еклатантна спротивност на принципот на *Владеење на правото*, како темелна вредност, а дополнително и со принципот на *правната сигурност*, како авторитативен

² Цит. сп. *Решение на Уставен суд на РМ - У.бр. 77/11 (6.VII.2011)*; т.6, стр. 6.

правен стандард – кои, пак, произлегува од теорискиот концепт на „Правна држава“ (*Rechtstaat*).³

5. Оттука, цениме дека оспорениот член - кој, патем речено, е и спротивен на смислата и супстратот на „социјалната држава на благосостојба“ внесува огромна доза правна несигурност и се противи на инкорпорираниот принцип на **уставност и законитост** што го обврзува законодавецот, при носењето закони, да конципира и формулира прецизни, недвосмислени и јасни правни норми усогласени со Уставот и со останатите закони во нашиот внатрешен позитивно-правен поредок, кои ќе бидат разбирливи за поголемиот дел од населението (а не само за правниците и сметководителите) – оти само таквите норми можат да претставуваат солидна основа за постапување *in concreto* од страна на судовите, државните органи и нивните службеници.⁴

Поради сè што е наведено погоре сметаме дека оваа, очигледно антиконституционална и конфузна законска одредба, која е инкомпатибилна со нашиот демократски уставен поредок – земајќи ја предвид **јавната полза** (*utilitas publica*) и **правичноста** (*aequitas*) од тоа дејствие – треба што побрзо да биде касирана и повеќе да не постои во нашиот домашен правен систем како противуставна, крајно штетна и изразито непропорционална.

* * *

Врз основа на досегашното искуство при комуникацијата со Вашите служби, како подносител, БАРАМЕ да бидеме перманентно, навремено и **писмено известени** за понатамошното постапување, како и за исходот од оваа наша Иницијатива – согласно чл. 13 и чл. 22, ст.1-2 од Вашиот *Деловник за работа* (1992).

FIAT IUSTITIA
PEREAT MUNDUS

*П о д г о т в и л: доц. д-р Димитар **Апасиев** – Правен факултет УГД

С к о п ј е
1 октомври 2013

ПП ЛЕВИЦА:
Застапник по закон: д-р **Здравко Савески**

³ Per analogiam од *Одлуката на Уставниот суд на РМ*, У.бр. 103/2010 (22.XII.2010); т.5, стр. 4.

⁴ Per analogiam од *Одлуката на Уставниот суд на РМ*, У.бр. 188/2006-0-0 (4.IV.2007); цит. стр. 3.